

Bilimin bütünselliği

Kozmosun sonsuzluğundan parçacık fiziğine her alanda bilimsel araştırmaların ve teknolojik gelişmelerle onların ürünleri karşısında hayranlık duyan insanoğlu, çoğunluğunu kendisinin yarattığı sorunların çözümünü de kendisi dışında buralarda aramaktadır. Yani bir anlamda teknolojinin bütün sorunları çözeceği gibi bir yanılsama içindedir.

Oysa ki bilim, fen bilimleri ve sosyal bilimlerin bütünselliğinden oluşmaktadır. İnsanlığın yüz yüze kaldığı büyüyen sorunların çözümleri toplumsal boyutları nedeniyle yalnızca fen biliminin (fizik, kimya, biyoloji, astronomi, jeoloji, vb.) ilgi alanıyla sınırlanamayacak kadar karmaşık yapıda olup, mutlaka sosyal bilimlerle (psikoloji, sosyoloji, antropoloji, tarih, politika vb.) birlikte ele alınmalarını gerektirmektedir. Sosyal bilimlerde öznenin canlılar olması nedeniyle deney tasarımı yapmanın güçlüğü bir zayıflık olarak görülerek fen bilimlerince uzun süre “küçümsense” de günümüzde artan sayıda disiplinler arası çalışma (nöro-psikoloji, deneysel psikoloji, psikobiyoloji, toplumsal biliş ve duygu, davranışsal genbilim vb.) bu önyargıyı ortadan kaldırmaktadır.

Örneğin bütün dünyanın dehşetle izlediği Avustralya’daki yangınla ilgili çeşitli bilimsel açıklamalar oldu ancak bu “küçük kıyametin” insan davranışlarından da kaynaklanan bazı nedenleri olabileceği konusunda sosyal bilimler alanından bir açıklamaya rastlanmadı. İklim değişikliği ve biyo-çeşitlilikteki azalma gibi iki küresel çevre sorunumuzun kökeninde insan davranışlarının belirleyici etken olduğu bilinmektedir. Oysa ki, her iki soruna da hemen bütünüyle fen bilimleri alanında araştırılıp çözümler bulunmaya çalışılmakta, bir diğer deyişle sosyal bilimler dışlanmaktadır. Haksızlık etmemek için sosyal bilim dünyasının da içine kapanık özelliğinin altını çizmek gerekir.

Büyük veri, devlet politikalarından firma stratejilerine kadar kullanma becerisini gösterenler için büyük olanaklar sunabilecek önemli bir araç durumuna geldi. Bu alanda çoğunlukla veri bilimciler, matematikçiler ve istatistikçiler çalışmaktalar. Çokça üzerinde çalışılan ve umut bağlanan büyük veriden yararlanmayı bir algoritma sorununa indirgemek sorunlarımıza çözüm seçeneklerini ve olasılığını azaltmak hatta yok etmek anlamına gelebilir. Oysa ki, içerdiği çok katmanlı ve çok boyutlu bilgiler nedeniyle büyük veri yığınının çalışılması,

yorumlanması yalnızca fen bilimleri alanındakileri ilgilendiren bir konu olmayıp mutlaka sosyal bilim alanındakilerin de yer alması gereken çalışma gruplarının ortak çabalarını gerektirmektedir.

Çokça konuşulan akıllı şehir uygulamaları yalnızca teknik ve teknolojiyle sınırlanabilir mi? Kentli olmayı giderek vatandaş olmayı ve yerleşik insan davranış ve alışkanlıklarını da değiştirmeyi yani psikoloji ve sosyolojinin ilgi alanlarına giren konuların çalışılmasını gerektirmiyor mu? Aynı yaklaşım çevre sorunlarının çözümünde de gerekmiyor mu? Hangi sihirli teknoloji ya da yenilik (inovasyon) dünyamızda kaybettiğimizi yerine koyabilir?

Aslında toplumsal sorunların nedenlerini anlamamıza ve çözümler geliştirmemize yardımcı olacak sosyolojik çalışmalara başta politikacılar olmak üzere her düzey karar vericilerin kulak vermesi, daha da ötesi sistematik olarak değerlendirerek kullanmaları beklenir. Örneğin, on yıldır Prof. Dr. Mustafa Aydın koordinatörlüğünde yapılmakta olan Türkiye Eğilimleri Araştırması sonuçları bilimsel bir biçimde değerlendirilmesi durumunda toplumumuzun ne kadar çok sorununa doğru yanıtlar bulmamıza yardımcı olabilir.

Çoğaltılabilecek örnekler insanlığın yalnızca fen bilimleri ile sınırlı (teknoloji ve yenilikler) yaklaşımlarla baş edemeyeceği sorunları için mutlaka sosyal bilimlerle birlikte çalışması, o alanların metod ve yöntemlerini de dikkate alarak birlikte çalışılması gerektiğini görmemizi sağlayacaktır.